

חטאות למצוה, הרי מה שחזר ושנה אותם הכתוב בחטאת מצורע, בא הכתוב ללמד שמעכבין.

ומקשינן: ואכתיו מי ולפיא חטאת חלב וחטאת מצורע מהדדי, עד שתאמר שיתור הכתוב בא ללמד לעכב? והרי שני הכתובים הוצרכו, כי חטאת חלב מחטאת מצורע לא ילפא, שכן יש עמה דמים אחרים, וכן חטאת מצורע מחטאת חלב לא גמרה, שכן חטאת חלב מכפרת על שגגת חיוב כרת.

ומתריצין: אמנם חדא מחדא לא אתיא, אך תיתי חדא מתרתיה, שהרי בשלשה מקומות נשנו דיני שינוי קודש ובעלים: בחטאת חלב, בחטאת נזיר, ובחטאת מצורע, וכיון שנלמד באחד המקומות משני האחרים, ישאר הפסוק השלישי מיותר ללמד ששינוי מעכב.

והוינן בה: בהי חטאת לא צריך לכתוב דין לשמה, ונוכל ללמדה מהאחרות, ולדרוש את האמור בה כ"שנה לעכב?

לא לכתוב רחמנא בחטאת חלב, ותיתי מהנך, הרי יש ליפרוך: מה להנך, חטאות נזיר ומצורע, שהן חמורות מחטאת חלב, שכן יש עמהם דמים אחרים, שמביאים עם החטאת קרבנות נוספים, תאמר בחטאת חלב שהיא באה לבדה.

לא לכתוב רחמנא בחטאת נזיר, ותיתי מהנך, הרי גם כאן יש ליפרוך: מה להנך, שכן אין להן שאלה,⁽⁶⁾ תאמר בנזיר, שיכול להשאל על נזירותו ולהפטר בכך מהקרבן.

לא לכתוב רחמנא בחטאת מצורע, ותיתי מהנך, הרי יש ליפרוך: מה להנך, שכן אין קרבנותיהם

ותו הקשה רבינא לרב הונא: כיצד אפשר ללמוד ששנה הכתוב את דין שינוי קודש ושינוי בעלים בחטאת הנזיר כדי ללמד שמעכבין, והרי יש ליפרוך – מי גמרי מהדדי, חטאת חלב הבאה על חטא [וכל חטאות הבאות על חטא נכללות בשם "חטאת חלב" לפי שהיא השכיחה בחטאות] מחטאת נזיר?

והרי חטאת חלב מחטאת נזיר לא גמרה, שכן יש עמה, עם חטאת הנזיר, גם דמים של קרבנות אחרים – שהרי לעולם לא תבוא חטאת נזיר לבדה אלא בצירוף שאר קרבנות הנזיר, ואם כן אי אפשר ללמוד ממנה על חטאת חלב הבאה לבדה.

וכן חטאת נזיר מחטאת חלב לא גמרה, שכן חטאת חלב מכפרת על חטאים שיש בזדונם חיוב כרת, מה שאין כן בחטאת נזיר.

וכיון שחטאת חלב אינה נלמדת מחטאת נזיר, לפיכך צריך לכתוב בשתייהן שאין לעשותן בשינוי קודש ובעלים, למצוה. ומנלן ששינוי קדש ושינוי בעלים מעכב?

אלא אמר רבא: אתיא לעכב מחטאת מצורע ששנה בה הכתוב, וכתב שוב שצריך לעשותה לשמה. שנאמר בחטאת מצורע "ועשה הכהן את החטאת", ודרשינן – שיהו כל עשיותיו לשם חטאת!

ואשכחן שינוי קודש, שינוי בעלים מנליה שמעכב?

– אמר קרא "וכפר על המטהר" וגו', ודייקינן: וכפר על המטהר הזה, ולא על המטהר חברו!

וכיון שכבר למדנו שינוי קודש ושינוי בעלים בשאר

הביאור במנחת נסכים שהיא כשרה בלילה אף על פי שהיא קרבן, כי אם כן גם בפני עצמה היתה כשרה בלילה, אלא שחידשה התורה במנחה הבאה משום הזבח שהיא כאימורי הקרבן וכשר בלילה, [כמבואר בשו"ת הרשב"א ע"ט] אך נסכי מנחת נדבה דינם ככל קרבן שפטול בלילה. וכן כתב בעולת שלמה [תמורה י"ד] שאינה כשרה בתורת נדבה בלילה. וראה בחזו"א [או"ח קכ"ז יט] ובמקדש דוד [ט' סס"ק א'] ובהערות הגרא"ז שם.

6. בטהרת הקדש הקשה הרי מצינו שאלה בחטאת, לגבי שחוטי חוץ, שאם שאל על ההקדש לפני שחט בחוץ, נפטר עליו מחטאת.

ומו"ר הגרא"ל חילק בין שאלה בנזיר, שדין הנזירות גופא

כי אי אפשר ללמוד מעצרת לנזיר, שהרי חלוק בנסכיו, שהם נכסי יחיד. אולם רש"י להלן [פ ד א ד"ה נסכים] כתב שהלימוד בכל "מנחתם ונסכיהם" הוא מדכתיבי יתירי.

ובשטמ"ק [בהשמטות ח] הקשה הרי אמרו במנחות [כו ב] שמנחת נסכים היא מן הדברים שדרכן ליקרב ביום. ותירץ דהיינו דוקא נסכים הבאים בנדבה, אבל נסכים הבאים עם הזבח קרבין אפילו למחר, וכשרים אפילו בלילה. אולם רש"י במנחות [מד ב] הקשה כן, ופירש על פי הגמרא בתמורה [יד א] שנסכים הבאים בפני עצמן, כגון שהביא זבח בלא נסכים, ומביאן לאחר זמן, יכול להביאן בלילה. ונמצא שנסכים הבאים עם הזבח הם חובה ואינם באים בלילה. והבאים בפני עצמן באין בלילה אפילו נדבה.

ובמנחת אברהם [מנחות מד ב] ביאר בדברי השטמ"ק, שאין

ובכן חטאת הבאה לכפר על **טומאת מקדש וקדשיו**, **מנלן** שאם לא יעשו אותן לשמן – יפסלו?

ופשטינן: **חטאת דעבודת כוכבים אתיא בלימוד של "מה מצינו" מחטאת חלב**, שהרי היא שווה לה, **שכן** היא באה על חיוב **כרת כמותה** של חטאת חלב, שהיא באה על חטא בשגגה שעל זדונו חייבים כרת.

והנך כולהו [חטאות שמיעת קול, ביטוי שפתיים וטומאת מקדש וקדשיו, ש] **אתיין** בלימוד של **במה הצד** משלשת החטאות של חלב, מצורע וזויר.

[החטאת על טומאת מקדש וקדשיו, על אף שיש בזדונה כרת, אין ללומדה במה מצינו מחטאת חלב, שכן הקיל בה הכתוב בכך שהדל מביא חטאת עוף].

תנו רבנן: קרבן פסח שהקריבו **בזמנו**, בערב פסח, אם עשאו **לשמו**, הוא **כשר**. אבל אם עשאו **שלא לשמו** הרי הוא **פסול**. ואם הקריבו **בשאר ימות השנה**, שאז הוא קרב בתורת שלמים ולא בתורת פסח, נמצא דינו להיפך – אם עשאו **לשמו**, לשם קרבן פסח, הרי הוא **פסול**, שאין זה זמן של קרבן פסח, אבל אם עקר ממנו את שם "קרבן פסח" על ידי שעשאו **שלא לשמו**, הרי הוא **כשר**, וקרב בתור קרבן שלמים.⁽¹⁾

(של"ו קבאיצי"ן ממה"ר רצ"א ב"א סימן) אלו סימנים לשמות האמוראים שיוזכרו בסוגיא זו.

ודנה הגמרא: **מנא הני מילי** שפסח הנעשה בשאר ימות השנה שלא לשמו – כשר?

אמר אבוא דשמואל: **אמר קרא "ואם מן הצאן קרבנו – לזבח שלמים לה"**. ודרשינן – **דבר הבא רק מן הצאן**, דהיינו קרבן פסח, שקרב רק מן הצאן, **יהא לזבח שלמים**. וכיון שאילו יקריב אותו בערב פסח לשם שלמים יפסל, בהכרח שהפסוק בא

באין בדרות, שלא הקלה התורה על החוטא או על הנזיר להביא קרבן חטאת העוף אם הוא דל, תאמר בחטאת מצורע, שאם אין ידו משגת לקנות בהמה, הוא יכול להביא עוף לחטאתו.

ובהכרח שאין מקור לעכב מיתור הפסוק באחת מהחטאות.

אלא מכאן למדנו: **אמר קרא "זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת... ולזבח השלמים"**. הקישו הכתוב את קרבן החטאת **לשלמים**, ומהקש זה נלמד: **מה שלמים, בין שינוי קודש בין שינוי בעלים בעינין לשמה, למצוה. אף חטאת, בין שינוי קודש בין שינוי בעלים בעינין לשמן, למצוה.**

הילכך, המקור שיש **מצוה** לעשות את החטאת לשמה נלמד **משלמים**. **והנך קראי** שנאמרו בחטאות חלב מצורע וזויר, באו ללמד **לעכב** בשינוי קדש ובשינוי בעלים.

ואשכחן חטאת חלב, דכתיב בה "ושחט אותה לחטאת", ודרשינן שנכתבה לעכב,

אבל **חטאת דעבודת כוכבים**, שנכתבה בפרשה ב-ח בפני עצמה ואינה נכללת בחטאת חלב, מנלן ששינוי קודש או שינוי בעלים מעכב בה?

וכן מיבעי לן בשלשת החטאות שנכתבו בפרשת קרבן עולה ויורד, ולא נאמרו בפרשת חטאת חלב:

חטאת של עדים [שהושבעו שבועת העדות לבוא ולהעיד, וכפרו בשקר בדיעת העדות, ולא העידון שחייבים להביא קרבן חטאת עולה ויורד על **שמיעת קול אלה**].

וכן חטאת הבאה על שבועת שקר הקרויה **"ביטוי שפתיים"**.

ומאידיך כתב [פטי"ו מפסחהמ"ק הי"א] שלא בזמנו אם שחטו שלא לשמו כשר, ואם בשינוי בעלים פסול, ובהכרח שנשאר בו דיני פסח לגבי מחשבת לשם בעלים.

ודבריו מחורשים מאד, שהרי למאן דאמר שאין צריך עקירה נעשה שלמים, [ראה תוד"ה בשאר], ושלמים כשרים אף בשינוי בעלים, ולא ביאר סברתו, אלא דימה דין זה למה שדנה הגמרא בסמוך שאם ישחטנו לשם זבח אחר יפסל, ונקט שהטעם לכך, כי גלי קרא שכשר רק לשם שלמים, ולא לשם זבח אחר, וכן גלי רק בשינוי קודש ולא בשינוי בעלים. ונראה שדעתו כי אין העקירה נעשית על ידי מחשבת פסול,

מחייב קרבן ולא מה שעבר על נזירותו, ולכן נחשבת חטאת נזיר כ"ישנה בשאלה". אך שחטוי חוץ, שהחטאת באה על החטא, ובשאלה עקר את עצם ההקדש, נמצא שהשאלה היא רק היכי תמצוי שלא יחטא, ואופן זה אינו נחשב שהחטאת "ישנה בשאלה".

1. **הצל"ח** בפסחים [סא א] דייק מדברי הרמב"ם שפסח בשאר ימות השנה כשר רק כשנעשה בשינוי קודש, אבל לגבי שינוי בעלים עדיין דיני פסח עליו ונפסל. שהרי משמע מדבריו [פ"ח ממעה"ק הי"ב] שפסח בשאר ימות השנה אינו צריך עקירה,

ימות השנה שלא לשמו, כשר" – משמעותו היא שאפילו אם שחט את הפסח לשם עולה או חטאת – הוא כשר לשלמים! (3)

ומתרת: **אמר רבי אילא אמר רבי יוחנן:** נאמר בפסוק זה "לזבח", ותיבה מיותרת היא, שהיה יכול לומר "ואם לשלמים", ונכתבה כדי לרבות כל זבח, שאם נשחט הפסח בשאר ימות השנה לשם כל זבח – כשר (4).

להשמיענו שאם בא להקריב קרבן פסח בשאר ימות השנה, חייב להקריבו לשם שלמים, כי זהו הכשרו להקרב שלא בזמנו (2).

אך מקשה הגמרא: אם המקור להכשירו בשאר ימות השנה דוקא באופן שנקרב שלא לשמו נלמד ממקרא זה, **אימא:** רק אם יקריבו לשם שלמים – אין [אכן, אז הוא יוכשר], אבל אם יקריבנו לשם מידוי **אחרינא**, כגון לשם עולה, הוא לא יוכשר. ואי אפשר לומר כן, שהרי לשון הברייתא "אם שחטו בשאר

אלא על ידי חלות שם קרבן אחר, ונמצא שאין הפסח נעשה שלמים ממילא אלא על ידי שחיטה, ולכן בשינוי בעלים אין השחיטה עוקרת, כי אינה מתייחסת לבעלים. ודוחק, וראה **באבן האזל** [פ"טו מפסוהמ"ק הי"א] ובהערות הבאות.

2. מסקנת סוגיא זו, שמסברא קיימא לן שפסח נדחה רק לשלמים ולא לשאר קרבנות. ומה שהוא נדחה לשלמים אף שחשב לשאר קרבנות, הוא משום דכתיב "לזבח" ומרבה שיהיה לשלמים אפילו נשחט לזבח אחר.

ומו"ר הגרא"ל דן האם מותר לכתחילה לחשב לשם זבח אחר, כי עדיין לא נעשה שלמים אלא על ידי עקירה זו, וכל האיסור בשינוי קדש הוא רק לגרום שלא יעלה לחובתו. או כיון שדינו להיות שלמים, נחשב כמחשבת שינוי קדש בשלמים, ואסור לשנות במחשבתו מיעודו. [וראה בטהרת הקדש לדף ט א שמותר לשחטו לשם זבח אחר משום שלא הקדישו מתחילה לשלמים].

הראה שנחלקו בזה רש"י ותוס', **רש"י** [במשנה] כתב שבשאר ימות השנה כשר, כי דינו כשלמים, ושלמים כשרים שלא לשמן. ומשמע שיש בזה איסור מחשבה של שינוי קדש. ואילו **תוס'** בסוגיא [ד"ה לשמן] נטו שיכול לחשב לכתחילה לשם כל זבח [ראה שם בהערה 10]. וכן משמע בתוס' להלן [ט א ד"ה דילמא ובהערה שם, וכן בדף קטו א ד"ה פסח].

[ויתכן שנחלקו אם בעקירת שם פסח חלה קדושת שלמים חדשה, ומחשבת העקירה יכולה להעשות לשם כל זבח, או שאין העקירה משנה את שם הקרבן, אלא קובעת לעשותו כדינו שלמים שבו, מדין פסח גופו או משום שיש בפסח קדושת שלמים מתחילתו, ואם כן אסור לשנות בו, ולהלן נרחיב].

ועוד דן, אם עצם המחשבה "לשם זבח אחר" עוקרת את הפסח, או רק מפני שכלול בה "שלא לשם פסח", ונפקא מינה למחשב "שלא לשם פסח" בלבד ולא חישב לשם זבח אחר אם פוסל. ואמר דלא גרע מילשם חולין, ולא מיבעיא לדעת הרמב"ם [פ"טו מפסוהמ"ק הי"א] שפוסל בפסח, אלא אפילו אם אינו פוסל, היינו רק משום ש"אין חולין מחללין קדשים", אך שם הקרבן ודאי נפקע, שהרי בחטאת אינו מרצה [כדלהלן] מו ב]. וכן "שלא לפסח" יעקרונו, וראה הערה 6.

הקרון אורה הקשה מנא לן שאף קודם הפסח הוא כשר כשנשחט לשם שאר זבחים, והרי למאן דאמר שאחר הפסח אינו צריך עקירה, יתכן שרק אחר הפסח הוא כשר, כי נעשה מאליו לשלמים, אך קודם הפסח שצריך עקירה, לא היא

לשלמים אלא אם יעקרונו לשמם דוקא.

ותירץ, שכל הריבוי מ"לזבח" נצרך רק לקודם הפסח, כי לאחר הפסח שנעשה ממילא שלמים, [כי שמו מתחילתו נחשב שהוקדש לשלמים כדלקמן]. ודאי שיהא שלמים אף אם יעשה לשם זבח אחר.

והוסיף, שגם מה שמשמע בפסחים [ס ב] שצריך עקירה על ידי שחיטה, היינו דוקא קודם הפסח, שהקרבן עומד לפסח, אבל אחר הפסח אפילו למאן דבעי עקירה די בעקירה בפה וראה בהערה 4 ובהערות על תוס'.

3. **הצל"ח** [שם] הקשה הרי כבר לדנו שפסח בשאר ימות השנה יהיה לשלמים, ואם כן למה אם ישחטנו לשם עולה או זבח אחר יפסל, והרי שלמים ששחטן שלא לשמן כשרים, והיינו שהבין כי בקושיית הגמרא לא היה צד שלא יהיה שלמים, אלא רק שיפסול במחשבה שלא לשמה, ולכן הוכיח מכך כדבריו הנ"ל, שנשאר הקרבן בדיני פסח, ולכן סלקא דעתך שלא הוכשר אלא לגבי שלמים ומחשבתו לקרבן אחר היא מחשבת פסול.

אמנם בפשטות ביאור הקושיא הוא, שלא נדרוש "לזבח שלמים" שבכל אופן שישחוט הפסח יהיה דינו כשלמים, אלא שיהיה דינו כפי שחושב בשחיטתו – וממילא צריך לחשוב לשם שלמים, כי רק בכך יהיה כשר, ואילו במחשבתו לשאר קרבנות יפסל, שהרי אין דינו שיהיה להם ואינם מועילים לעקירה, והרי הוא שוחט פסח בשאר ימות השנה. ואין ראייה כהצל"ח. וראה בטהרת הקודש ובשפת אמת.

ומסתבר כי אם יהיה דינו כפי שחשב, ואפילו חטאת ועולה, בהכרח שכבר בעת ההפרשה תחול הפרשה לפסח ולכל קרבן שהוא ראוי לו, וכן הוא אופן ההפרשה בכל פסח הנעקר לשלמים, [וכעין דברי הגר"ז בהערה 7 לתוס']. ויש לדון אם יכולה ההפרשה לחול קודם שהוא חייב בחטאת עולה ושלמים, או שקרבן זה עולה לו רק אם היה מחויב בו מעיקרא.

4. **בשפת אמת** דייק מכאן שרק על ידי שחיטה נעשה הפסח לשלמים, כי אילו כשעבר זמנו נעשה ממילא לשלמים, למה ריבתה התורה רק זבחים, והרי גם אם ישחטנו לשם קרבן עוף או מנחה יהא כשר בשלמים ששחטן שלא לשמן, ובהכרח שאין די במה שעבר זמנו שיהיה ממילא לשלמים, אלא צריך הפקעה בשחיטה לשם קרבן אחר הראוי לו, ואז נעשה שלמים, אבל מחשבה לקרבן עוף ומנחה לא שייכת בהמה, ואינה

ומתריצין: גם אם תימצי לומר ש"לזבח" הוא כלל, ו"שלמים" הוא פרט, הרי נאמר אחריהם "לה", ובכך הדר וכלל, חזר הכתוב וכלל את כל דבר שהוא כעין הפרט [שכך הוא אופן הדרש במידה של כלל ופרט וכלל], ונכללו בכך גם שאר הזבחים, שאם שחט פסח לשמם, יהיה כשר⁽⁵⁾. ואין נפקא מינה אם נכשיר לשם כל זבח מיתור תיבת "לזבח", או מהלימוד של כלל ופרט וכלל.

מתקיף לה רבי יעקב מנהר פקוד: וכי אפשר לומר ש"לה" חזר וכלל ולדרוש כלל ופרט וכלל? **והא לא דמי כללא בתרא לכללא קמא** [ובאופן שהכלל הראשון והכלל האחרון אינם דומים אין דורשים בהם את המידה של כלל ופרט וכלל]. שהרי **כללא קמא**, דהיינו "זבח", **מרבי** את הפסח ששחטו לשם **זבחים** [קרבנות—בהמה], **ותו לא**, ואילו **מכללא בתרא**, דהיינו "לה", אפשר ללמוד שכשר אם שחטו לשם **כל** קרבן דקרב לה', ואפילו אם שחטו לשם **עופות**,⁽⁶⁾ ואפילו אם עשאו לשם **מנחות**!?

ומתריצין: **הא תנא — תנא דבי רבי ישמעאל הוא**, שהוא **דריש בכללי ופרטי** אפילו **כי האי גונא** שאין הכלל האחרון דומה לכלל הראשון, ואם כן גם כאן יתכן לדרוש כך: **כלל ופרט וכלל, אי**

והינין בה: אם נאמר שפסח כשר כל השנה בהקרבנו "לשם כל זבח", **אימא** שכוונת התורה היא לומר, **שלכל** זבח **דשחית** את הפסח בשאר ימות השנה לשמו, **להוי כוותיה!** ואם ישחוט את הפסח בשאר ימות השנה לשם עולה, יחשב עולה!?

ודחינן: **אי הוה כתיב** ביתור הפסוק **"לשלמים ולזבח"**, היה אפשר לבאר את כוונת התורה **כדקאמרת**, שיחשב ככל זבח ששחט לשמו, כי כך תתפרש משמעות הכתוב — או לשלמים או לכל זבח אחר.

אבל **השתא**, **דכתיב "לזבח שלמים"**, נמצא שמשמעות הכתוב היא: **לכל** זבח **דשחית ליה**, ואפילו לעולה — **שלמים להוי!**

ועדיין הינין בה: מנין לך לדרוש מיתור תיבת "לזבח" להכשיר פסח שנשחט לשם כל זבח? **אימא — "לזבח" כלל, "שלמים" פרט**, ולפי י"ג המידות שהתורה נדרשת בהן אמרינן: **כלל ופרט — אין בכלל אלא מה שבפרט**. ואם כן, רק אם שחט את הפסח לשם **שלמים**, אין [אכן, הוא כשר], אבל אם שחטו לשם **מידי אחרינא**, לא הוכשר, שלא נעקר ממנו שם פסח, והרי הוא כקרבן פסח שנשחט שלא בזמנו בלא עקירת שמו, שהוא פסול!?

נאמר "שלמים" הוה אמינא שהפסח עצמו כשר לכל הזבחים, ואינו נפסל שלא לשמו, אך אין הוא נעקר משם פסח לשם שלמים, ולכן מקשינן לעיל, ורק כאן דילפינן כלל ופרט וכלל אין למדים לכל הזבחים שיהיה כמותם, כי אין זה כעין הפרט.

6. **רשי** פירש ששחטו לשם חטאת העוף. **והב"ח** גרס "עולת העוף", וב"שלוש רב" הביא **שהגר"מ שפירא** ביאר טעמו, משום שאמרו [בכריתות ח ב] שרק דבר הקרב כליל נחשב "לה", וזה שייך רק בעולה ולא בחטאת. והתמה **מו"ר הגראי"ל**, שאם כן, נמצא שכללא בתרא ממעט לשם כל קרבן שאינו כליל, ואילו בגמרא משמע שכללא בתרא מרבה יותר מכללא קמא. וראה **שער המלך** [פ"א מחגיגה].

ולכאורה ממה שהוצרך רש"י לפרש שחשב לשם "קרבן עוף" ולא "לשם עוף" סתם, משמע ש"לשם עוף" סתם אינו עוקר כיון שאינו "לשם זבח אחר", והרי זה כחושב "לשם חולין" שלא נכלל ב"כל דלה" ואינו עוקר משם פסח. [ראה הערה 2].

ומו"ר הגראי"ל ביאר שכוונת רש"י לפרש שנחשב שינוי אף על פי ששוחט במציאות בהמה ולא עוף או מנחה, כי דיני הקרבנות חלוקים, ולפיכך שייך שיכוון לשם "קרבן עוף" או "לשם מנחה". אך אילו היו דיניהם שוין, פשיטא שמחשבה לשנות מהמציאות אינה נחשבת שינוי קדש. וכבר הבאנו לעיל **שהאור שמוח** [פט"ו מפסחהמ"ק הי"א]

עוקרת.

אך **בובח תודה** נקט שלמסקנת הגמרא כל מחשבה לשם קרבן אחר מפקיעה את שם הפסח, וממילא נשאר בו רק שם שלמים שבו, ולכן גם לשם קרבן עוף ומנחה יהא כשר, שהרי נאמר ריבוי "לה" — "כל דלה" והיינו בין לפי תוס' שלמדו ריבוי מיעוט וריבוי, ובין לרש"י ש"לזבח" ריבוי הוא, שוראי הוא מרבה כל מה שהיינו למדים בכלל ופרט וכלל, ובכלל זה מנחות שבאות בנדר ונדבה.

ובתוס' [ד"ה אין] משמע שלעופות ומנחות אינו כשר, שהרי מקשינן בגמרא דכל דשחית ליה להני כוותיה, ומתריצין שהדרשה היא מדלא כתיב "לשלמים יזבח", והרי בקושיית הגמרא ודאי שלא שייך שיהיה הפסח כקרבן עוף ומנחה, ואם כן יקשה לכאורה מה שכתבו תוס' ש"שלמים" לא צריך כלל, שהרי צריך לומר "שלמים" כדי ללמד שהפסח כשר גם כששחט לשם עוף או מנחה, ובהכרח שאינו כשר בכלל "שלמים".

5. **בפנים מאירות** הקשה, הרי אחר הכלל ופרט לא מקשינן שוב "לכל מאי דשחית להוי כוותיה", כי לשם כך נאמר "שלמים" לומר שאפילו אם שחט לשם זבח אחר, יהיה שלמים. ואם כן למה לעיל לא יתרוץ כן, ולמה צריך לדרוש מדלא כתיב "שלמים וזבח". וכתב שאי אפשר לדרוש ממה שנאמר "שלמים", כי אילולי

ושוב מקשינן כדלעיל: אם "לזבח" ריבוי הוא אימא — לכל דשחית ליה להווי כוותיה, ואם ישחטנו לשם עולה יהיה עולה, ואם ישחטנו לשם חטאת יהיה חטאת?

ומתריצין: אמר רבי אבין: פסח זה הוקדש תחילה לשם קרבן שנאכל, ולפיכך כאשר הוא נשחט בשאר ימות השנה שלא לשמו ונעקר שמו ממנו, אין נעקר דין אכילתו. אלא דוחין קדשים הנאכלים אצל קדשים הנאכלין ונעשה לשלמים הנאכלים, ואין דוחין קדשים הנאכלין אצל קדשים שאינן נאכלין, כעולה. ולפיכך אף אם שחטו לשם עולה, הרי הוא נעקר להיות שלמים, וקרב ונאכל בתורת שלמים⁽¹⁾.

ומקשינן: הלא תירוחן זה מועיל רק אם שחטו לשם עולה, אבל עדיין יקשה באופן ששחטו לשם חטאת או אשם, למה לא יהיה חטאת או אשם, אטו חטאת ואשם, מי לא מיתאכלי?^(א)

— אלא כך צריך לומר: דוחין קדשים הנאכלים לכל אדם [קרבן פסח] אצל קדשים הנאכלין לכל אדם [שלמים]. ואין דוחין קדשים הנאכלין לכל אדם אצל קדשים שאין נאכלין לכל אדם, שחטאת ואשם נאכלין רק לזכרי כהונה.

אתה דן אלא בעין הפרט — מה הפרט [שלמים] מפורש שהוא שלא לשמו של פסח, ועוקר אותו מפסח, וכשר להקריבו בשאר ימות השנה בתור קרבן שלמים, אף כל שהוא שלא לשמו, כגון שהקריבו לשם עולה, עוקר ממנו את שם פסח וכשר בתור שלמים!⁽⁷⁾

ומקשינן: אם הפסוק נדרש בכלל ופרט וכלל נלמד ממנו גם כך: אי מה הפרט [שלמים] מפורש שהוא דבר הבא בנדר ונדבה, אף כל קרבן הבא בנדר ונדבה, ונמצא כי רק אם עשאו לשם עולה ושלמים הבאים בנדר ונדבה — אין [אכן, הוא יוכשר], אבל אם עשאו לשם חטאת ואשם — לא נעקר שם פסח ממנו, והוא פסול, ואינו עולה אפילו בתורת שלמים!

אלא ודאי אין ללמוד בפסוק זה כלל ופרט וכלל, כי אין לשון "לזבח שלמים" משמש בלשון של כלל, כי "זבח שלמים" הוא ביטוי אחד, ואי אפשר לחלקו לכלל ולפרט ולומר ש"זבח" הוא כלל ו"שלמים" הוא פרט. אלא כל המקור להכשיר פסח שלא לשמו בשאר ימות השנה נלמד מיתור הכתוב, שהיה אפשר לכתוב "שלמים" גרידא ונכתב "לזבח שלמים", ודרשינן: "לזבח" ריבוי הוא, וייתרו הכתוב לרבות את כל הקרבנות, שאם שחט פסח לשמן נעקר ממנו שם פסח, ובשאר ימות השנה הוא כשר.

מגלה שכונת התורה שבכל אופן ששחטו יהיה "לזבח שלמים".

ומיר הגרא"ל הוסיף, שאין הסברא מפקיעה ממשמעות הכתוב ד"כל דשחית ליה להווי כוותיה", שהרי מה שינאכלין או אין נאכלין אינו חילוק בדיני הקרבן גרידא, אלא בעצם קדשותו, ובהכרח שאין כונת הכתוב לרבות שאם ישחוט לשם חטאת ישנתה דינו לקדושה אחרת, אלא רק שהיה כשלמים שקדושתם כקדושת הפסח.

וכן ביאר בחילוק בין נאכלין לכל אדם או רק לזכרי כהונה, כי אכילת כהנים מוסיפה בכפרת הקרבן, ובפסח ושלמים אין אלא מצות אכילה. וראה בהערות לתוס' כאן [ד"ה דוחין] ולעיל [ו' א ד"ה הלא].

ואף ששלמים נחשב גבוה מפסח ומבכור [במשנה להלן פט א], שייך לומר שמותר הפסח יהיה שלמים ולא בכור, משום שאין נחשב חילוק בסוג הקדושה אלא כשיש חילוק בין האוכלין או בין ק"ק לקק"ל, וראה הערה 2.

1. בקרן אורה תמה ממה נפשך איך סלקא דעתא שיביא חטאת ואשם ללא שחטא, ואם באמת חטא הרי אין דבר שבחובה בא אלא מן החולין, ועוד תמה שהפסח זכר וחטאת נקיבה. ולכן הסיק שההוא אמינא היא שגוירת הכתוב היא

כתב שמחשבה "לשם חולין" מעכבת רק בשחיטה, כי שאר עבודות אינן שייכות בחולין, ובהכרח צריך לפרש שהכוונה לשם מנחה מתפרשת על העבודה שכנגד העבודה בובח, [כחושב על קמיצה נגד שחיטה וכו']. וכן משמע ממה שאמרו במנחות [ג ב] שקומץ לשם זבח פוסל, [וראה שם בחידושי הרשב"א, ובקרבן אורה שם ד א נקט שגם קמיצה לשם חולין פסולה, וצ"ע].

7. רש"י פירש שקושיית הגמרא היא, שמהכלל ופרט נלמד רק להכשיר רק באופן ששחטו שלא לשמו, אך יצא "לשמו", שהוא פסול. ותמה השפת אמות, הרי לכך אין צריך למעט מכלל ופרט, כי ודאי שפסח שנעשה לשמו שלא בזמנו, פסול הוא, וכמו שכתב רש"י עצמו [ד"ה בשאר], ששנה הכתוב לעכב בקביעות זמנו בבין הערביים.

ובעולת שלמה תירץ, שבמקרא זה לא נאמר אלא ששחיתו לשמו פסולה שלא בזמנו, אך עדיין אפשר להכשיר בשאר העבודות שנעשו לשמו שלא בזמנו, ולכך הוצרך הלימוד של כלל ופרט.

1. תוספת ביאור: אין כוונת הגמרא שסברא היא שמותר הפסח יהיה שלמים, ואין צורך לריבוי של "ולזבח", אלא שסברא זו